

ΜΙΑ ΔΙΑΛΕΞΗ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΒΙΛΗ

Εἰς τὴν Ἐνῶση τῶν Ἑρασιτεχνῶν, τὴν περασμένη Κυριακῇ, ἡ γνωστὴ στοὺς φιλολογικοὺς κύκλους τοῦ τόπου μας κυρία Εὐφροσύνη Δεντρινού, ἔκαμε μιὰν ἀξιόθαύμαστην διάλεξιν γιὰ τὸν πεθαμμένο συμπολίτη μας, τὸ γνωστὸ ποιητὴ καὶ ἥρωα τοῦ Δορίσκου, τὸ Λορέντζο Μαβίλη.

Ἦτανε τούτῃ ἡ πρώτη φορὰ ποῦ ἀκούσαμε, ὅσοι εἶχαμε τὴν εὐτυχίαν νὰ παρευρεθῶμε στὴ διάλεξιν ὅπου ἔγινε δυστυχῶς σὲ πολὺ στενὸ κύκλον, μιὰ σωστὴ καὶ ἀληθινὴ κρίσις γιὰ τὸν ἐξαιρετικὸν αὐτὸν ἄνθρωπον.

Κάτοχῃ ἐντελῶς τῆς σκηνῆς, μὲ πολλὴ τέχνη καὶ χάρι, μὲ λόγια ἁπλὰ καὶ στοχαστικὰ ἔκατόρθωσε ἡ λογία κυρία νὰ μᾶς παρουσιάσῃ ὁλοζώντανο τὸ Λορέντζο Μαβίλη, τὸν ἄνθρωπον, τὸν ποιητὴ καὶ τὸν ἥρωα, τοῦ ὁποῦ τὴ συνολικὴ εἰκόνα μᾶς ἔδωσε μὲ τοῦτα τὰ ὁραιοτάτα λόγια: «Ἕνας εἶναι κεῖνος ποὺ εἰκονίζει μιὰν ὀλάκερην ἐποχὴν, μιὰν ὀλάκερην κοινωνίαν ἢ κ' ἓνα κοινωνικὸν κίνημα, σαρκόνοντας ὁ ἴδιος τὴν ιδέα, ποὺ γι' αὐτὴν ἀγωνίστηκε, ἀφιέρωσε τὴ ζωὴν του καὶ τέλος ἐθυσίασε καὶ τὴν ἰδίαν του τὴν ὑπαρξιν. Ἀπὸ τοὺς τέτοιους τυπικοὺς ἥρωες εἶναι καὶ ὁ Λορέντζος Μαβίλης».

Προικισμένος, λέγει ἡ σοφὴ ὁμιλήτρια, ἀπὸ τὴ φύσιν μὲ σπάνια πνευματικὰ χαρίσματα, εὐτύχησε νὰ γεννηθῇ σ' ἐποχὴν ποὺ στὴν Κέρκυρα ἀκμάζανε τὰ γράμματα καὶ οἱ ἐπιστῆμες. Τὸ φωτισμένο πνεῦμα τοῦ ψαλτῆ τῆς Ἐλευθερίας εἶχε κεντρίσῃ σὲ πολλὰς ἐυγενεῖς ψυχὰς τὸν ἔρωτα γιὰ τὰ γράμματα, γιὰ τὴν πατρίδα καὶ γιὰ τὴ μητρικὴ τοῦ λαοῦ γλῶσσα. Ἡ ἀξιόλογη κεκρυφαῖνὴ σχολή, ποὺ ἐπλούτησε μὲ τόσων ὁραίων καρπῶν τὴ φτωχὴ μας φιλολογία, ἦτανε τότες στὴν ἀκμὴ τῆς. Δίπλα στοὺς δοξαμένους μαθητὰς τοῦ Σολωμοῦ, τὸ Μαρκοῦ καὶ τὸν Πολυλά, ὁ Χρυσομάλης, ὁ Κονεμένος, ὁ Καλλοσγοῦρος καὶ ὁ Ν. Κογεβίνας, μ' ἐνθουσιασμό καὶ ἀφοσίωσιν ἐργαζόντανε γιὰ τὴ πνευματικὴ ἀναγέννησιν τοῦ τόπου. Σ' αὐτοὺς σιμὰ δὲν ἄργησε νὰ πάῃ καὶ ὁ νέος Μαβίλης, ἀγωνιστὴς γενναῖος, μὲ τὴ θερμὴν τοῦ καρδιά, τὸ δυνατόν του χαχατήρα καὶ τὸ σπάνιόν του πνεῦμα. Ἡ μεγάλη διάνοια τοῦ Πολυλά ποὺ ἐννόησε γλήγορα τὸ ἐξαιρετικὸ φυσικόν του, τὸν ὠδήγησε καὶ τὸν ἐβοήθησε νὰ κατανοήσῃ τὰ μυστήρια τῆς ὑψηλῆς τέχνης μέσα στὰ ἀοιστοურγήματα τῶν ἀρχαίων κλασσικῶν καὶ σ' ἐκεῖνα τῆς νεώτερης ἐποχῆς. Ἐχοντας ἔτσι πλουτίσει τὸ νοῦν του στὴν πατρίδα του καὶ διψώντας ἀνώτερον μάθησιν, ἐπῆγε στὴ Γερμανίαν. Ἐκεῖ μᾶς τότε παρουσιάζει ἡ κυρία Δεντρινού ἐπιδομένονε στὴ μελέτῃ τῆς γλωσσολογίας καὶ τῆς Σανσκριτικῆς καὶ πρὸ πάντων στὴ μελέτῃ τῆς Καντιανῆς Φιλοσοφίας γιὰ τὴν ὁποία ἀπὸ νέος αἰσθανόντανε ἰδιαίτερη κλίσις. Ἡ αὐστηρὴ ἠθικὴ τοῦ μεγάλου Γερμανοῦ φιλοσόφου καὶ ἡ πρὸς τὸ χρέος πίστις του ἐτραβήσανε τὴν ψυχὴν του. Κι' ἔτσι

μ' αὐτὴ τὴ φιλοσοφία ἐμορφώθηκε ὁ μοναδικὸς του χαρακτήρας, ὁ εἰλικρινὴς καὶ ἱπποτικός, ποὺ δὲν προδίνει ποτὲ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ ἰδανικά του.

Μὰ καὶ τούτῃ ἡ φιλοσοφία δὲν τὸν ἱκανοποιῶσε τελειωτικά.

Κάτι κι' ἄλλο διψοῦσε ἡ ψυχὴ του. Ὁ Σοπερχάουερ σὰ νὰ τότε τραβάει περσότερο. Ἡ πίκρα ποὺ βγαίνει μέσ' ἀπὸ τὴν πεσσιμιστικὴν φιλοσοφίαν τοῦ μαθητῆ τοῦ Kant, γιομίζει τὴν ψυχὴν του. Σίμφωνα μὲ τὸ Σοπερχάουερ ἡ ζωὴ καταντάει ἓνα βάρος. Μία τυφλὴ δύναμις, ποὺ ἔχει ὄνομα θέλησις, κυβερνᾷ τὸν κόσμον. Αὐτὴ ὁρίζει, αὐτὴ προστάζει τὸ λογικόν, καὶ σ' αὐτὴν ὑπακούνε τὰ πάντα. Ἔτσι ὁ θάνατος ἀστράφτει λυτρωτής.

Ἡ ἀγάπη πρὸς τὸ θάνατον ριζώνει μὲς τὴν καρδίαν τοῦ ποιητῆ ὡς τὴ στερνὴν του στιγμὴ. Σ' ὅλῃν του τὴν ποίησιν κυριαρχεῖ αὐτὴ ἡ ιδέα. Μόνῃ παρηγορίᾳ τοῦ ἀπομένει ἡ ἀγάπη του γιὰ τὴν Τέχνην καὶ ἡ λατρεία γιὰ τὴν πατρίδα.

Μαγεμένος ὁ νοῦς του ἀπὸ τὰ κάλλη τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ κόσμου, ἀγάπησε καθεὶν ποὺ σχετίζεται μ' αὐτόνε. Δὲν μποροῦσε νὰ πιστέψῃ πὺς ἐκίθηκε γιὰ πάντα ἡ Ἑλληνικὴ ψυχὴ, ποὺ ἡ λάμψις τῆς ἀστράψε σ' ὀλάκερην τὴν οἰκουμένην. Ἔτσι μᾶς ἐξηγήσε τὸ φλογερὸ πατριωτισμὸν τοῦ ἡ κυρία Δεντρινού. Πατριωτισμὸς ὅχι κοινὸς καὶ κοινότυπος, μὰ βασιζόμενονε στὴν ἀσάλευτὴν πίστιν του γιὰ τὸ μεγάλο προορισμὸν τῆς φυλῆς του. Εἶναι περήφανος ποὺ γεννήθηκε Ἕλληνας. Ἀνάμεσα στὴ βάρβαρην ἀνατολήν, ἡ Ἑλλάς εἶναι γι' αὐτὸν ὁ παράγοντας τῆς προόδου. Πιστέβει σὲ ξαναγεννημὰ τῆς καὶ προβλέπει τὸ γυρισμὸν τῆς σὲ παλιὸ μεγαλεῖον. Καὶ τραγουδάει μὲ πόνον καὶ μ' ἐλπίδα:

Ἀχ! πότε θάβῃ, πότε θάρῃ, ἡ ὥρα
Νὰ ματαστράψῃ ἡ ὄψις σου ἡ σβυμένη
Καὶ τὴν ἐρημωμένην σου τὴ χώρα
Μ' ἐλπίδα νὰ φωτίσῃς, ὦ ἀντρεωμένη;

Ἔτσι δύο εἶναι τὰ μοτίβα ποὺ κυριαρχοῦνε στὴν ποίησίν του, ὁ ἔρωτας πρὸς τὴν πατρίδα καὶ ὁ ἔρωτας πρὸς τὴν ἀνυπαρξίαν. Κι' ἂν καιμὶν φορὰ ἡ γυναικεία ὁμορφιά κατορθώνει νὰ τοῦ ταραξῇ τὴν ψυχὴν, ὅμως ποτὲ δὲ βλέπουμε νὰ τότε κυριεύει, γιατί ἡ καρδίαν του δὲν ἔχει θέσιν παρὰ γιὰ τὴς δύο τοῦ μεγάλης ἀγάπης. Ἴσως θὰ φταῖνε κι' αὐτὲς ποὺ ἡ ποιητικὴ του παραγωγή εἶναι τόσο λιγοστή. Εἶχε ἄβυσστο πόθο, μᾶς εἶπε ἡ κυρία Δεντρινού, νὰ μᾶς χαρίσῃ ἓνα πνευματικὸν ἀριστούργημα ἄξιο τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ ὅμοιο μὲ κεῖνα τὰ μεγάλα πᾶχουνε οἱ ξένες φιλολογίαι. Μὰ δυστυχῶς ἂν κ' ἦτανε καθ' ὅλα ἱκανὸς γιὰ νὰ μᾶς χαρίσῃ ἓνα τέτοιο ἔργον, δὲ μᾶς τ' ἄφησε κ' αἰτία ὅχι μικρὴ βέβαια θὲ νᾶναι ἡ μεγάλῃ ιδέα ποῖγε γιὰ τὴ θεῖαν τέχνην του. Ἐποθοῦσε νὰ μᾶς δώσῃ ἔργον καθ' ὅλα τέλειον. Ἔτσι καὶ στὰ λιγοστὰ ἔργα ποὺ μᾶς ἄφησε ἡ ἐχτέλεσις ποτὲ δὲν προδίνει τὴ σύλληψιν. Τὰ σονέττα

του είναι τέλεια στη μορφή. Δυστυχώς ή κ. Δεντρινουὶ δὲ μᾶς ἀπάγγειλε παρὰ ἓνα δυὸ ἀπὸ τὰ 50 ὥραία σονέτα του. Νομίζω πὼς δὲ θάχανε τίποτα ἢ διάλεξι ἂν ἀκούοντανε ἐκεῖ τὸ Μούχρωμα, ἢ Παλιοκαστριόσσα καὶ οἱ Ἕρμονες, σονέτα στὰ ὁποῖα δέχγεται ἄφταστος ὁ τεχνίτης· καὶ ποὺ θαυρεῖ κανεῖς πὼς μὲ μιὰ πνοὴ ἐβγήγανε τόσο ἀβίαστα καὶ τόσο τέλεια ἀπὸ τὴν ὥραία ψυχὴ του. Πρώτη φορά μετὰ τὸ Σολωμὸ βλέπουμε τόση τελειότητα στὸ στίχο καὶ στὴ μορφή.

Δὲ φχαριστιέται ὁ Μαβίλης μόνο στὴ ζωηρότητα τῆς εἰκόνας· ποὺ μᾶς δίνει, μὰ θέλει νὰ μᾶς τὴ δώσει πρὸ παντὸς ὥραία. Ἐκεῖνο ποὺ τυραννεῖ τὸ πνεῦμα του τὴν ὥρα ποὺ θὰ διατυπώσῃ μιὰ ἰδέα, δὲν εἶναι τόσο ἡ ἰδέα ὅσο ἡ μορφή· γιατί θέλει νὰ τὴν ἀποδώσῃ ἀρμονικά, πλούσια καὶ τέλεια καθ' ὅλα. Τοῦτο τὸ αἶσθημα τῆς ὥραίας μορφῆς· τὸ βλέπουμε καὶ στὶς μικρότερες λεπτομέρειες τοῦ στίχου καὶ τῆς γλώσσας. Τὸ ἔργο του δὲν τὸ ἀφίνει παρὰ αὐτοῦ νομίζει πὼς τῷφτασε στὴν ἀνώτερη τεχνικὴ τελειότη. Τὸ κοινό, τὸ χυδαῖο καὶ τὸ δυσαρμονικὸ λείπει ὁλότελα ἀπὸ τὸ ἔργο του. Ὁ στίχος του δὲν εἶναι ἀρμονικὸς μοναχά, εἶναι ἀληθινὴ μελωδία, εἶναι μουσικὸ καὶ αὐτὸ στοιχεῖο. Ἀπὸ τὰ πολλὰ ποιητικὰ εἶδη ἐδιάλεξε τὸ σονέττο, καὶ μέσα σ' αὐτὸ ἔχυσε τὸν πόνο του, τὰς ἀγάπες του καὶ τὰ ἰδιαιτερότητά του. Τ' ἀγάπησε καὶ τὸ δούλεψε ὅσο ὁ Heredia καὶ ὁ Πετράρχης, γιατί ἐπίσταβε πὼς μ' αὐτὸ μπορεῖ κανεῖς σὲ λίγους στίχους νὰ διατυπώσῃ ἀρμονικά καὶ τέλεια μιὰ ποιητικὴ εἰκόνα.

Καὶ τοῦτο τὸ πτύχε σχεδὸν πάντα. Ἡ ἐκλεχτή του ἐργασία θὰ λάβῃ ξεχωριστὴ θέσιν στὴ φιλολογία μας. Δὲν πειράζει καθόλου ἂν εἶναι λιγοστή. Τοῦτο μπορεῖ νᾶναι καὶ ἀρετὴ. Ἕνας μικρὸς τόμος μπορεῖ νὰ κλείσῃ μιὰ ψυχὴ. Ἄν ἔξοῦσε ἀκόμα, πολλὰ θὰ μπορούσε νὰ ἐλπίζῃ κανεῖς. Μὰ ἡ πατρίδα μᾶς τότε πῆρε. Ἡ λαχτάρα νὰ τὴν ἴδῃ μεγάλη ὅπως αὐτὸς τὴν ὀνειρευότανε δὲν τὸν ἄφηνε ἡνυχὸ στὰ ὕστερα χρόνια τῆς ζωῆς του. Ἔτσι τότε βλέπουμε νὰ πολεμᾷ στὴν Κρήτη καὶ στὴν Ἡπειρὸ μετὰ τὸν πόλεμο τοῦ 1897 ὅπου ἐλληγοῦντο στὸ χέρι καὶ στὸ πόδι μὰ πῶς πολὺ στὴ καρδίᾳ γιὰ τὴν ἐθνικὴ συμφορὰ. Κι' ὅμως ἔλπιζε πάντα.

Μετὰ τὴν ἐπανάστασι τοῦ 1909, ἐπίστεψε πὼς χαράζοντε νέας μέρες στὸν τόπο καὶ γιὰ πρώτη φορά ἀποφάσισε νὰ δεχτῇ νὰ βγῇ βουλευτής. Τότες ἐβγαλε καὶ τὸν περίφημο λόγὸ στὴ Βουλὴ γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα.

Ἡ κυρία Εἰρήνη Δεντρινουὶ ἀπομνημόνευσε τὴν κοφτερὴν του φράση: «Δὲν ὑπάρχει γλώσσα χυδαία, ὑπάρχουν μόνο χυδαῖοι ἀνθρώποι». Καὶ παρήγορο εἶναι γιὰ τὴν πρόδοιο τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος πὼς στὸ σημεῖο αὐτὸ τοῦ λόγου τῆς, τὸ ἀκροατήριον ὅπου διεκρίναμε ἰδιαίτερα τὴ νεολαία, ἔξασσε σὲ ζωηρὰ χειροκροτήματα.

Στὰ 1912 ὅταν ἐκήρυξε ἡ Ἑλλάδα τὸν πόλεμον τῆς Τουρκίας, ὁ Μαβίλης δὲν ἐδίστασε νὰ τρέξῃ ἀπὸ τοὺς πρώτους μ' ὅλα του τὰ 56 χρόνια του. Ἐβλεπε τὸν νεῖρό

του νὰ λαβαίνει ἡ σάρκα καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἐστοχάστηκε οὔτε βάσανα οὔτε κακουχίες. Ἐβλέπανε πολὺ μακρότερα τὰ μάτια του. Ἐφτασε τέλος μετὰ τὸ Σῶμα του στὸ Δρύσκο. Ἐκεῖ ὤρμησε στὴ φωτιὰ τῆς μάχης μ' ὅλη τὴ φλόγα τῆς γενναίας ψυχῆς του ποὺ ἀγγίζει πιά τὸ νεῖρό τῆς. Ἐβλεπε φανερὸ τὸν ξαναγεννημὸ τῆς φυλῆς του. Καὶ ὦ γλυκιὰ στιγμὴ!

Ἕνα βόλι

Τὸν ἔστειλε ἥρωα στὸ ἡλύσιο περιβόλι.

Ἐπέθανε γιὰ τὸ Ἰδανικὸ του, πιστὸς ὡς τὸ τέλος εἰς ὅ,τι ἐνόμιζε χρέος του.

Τῆς δόξας ὁ ἥλιος ἔλαμψε εἰς τὸ μέταπό του.

Τέτοιοι ἦσαν ὁ ἀνθρώπος ποὺ ἡ κυρία Δεντρινουὶ μετὰ τὴ σοφὴ τῆς διάλεξι μᾶς ἔκαμε νὰ γνωρίσουμε βαθειά. Τῆς πρέποντε χίλιοι ἔπαινοι καθὼς καὶ στὸ συνεργατὴ τῆς τὸ γνωστὸ λογοτέχνη κ. Κ. Θεοτόκη, γιὰ τὴ δυνατὴ πνευματικὴ ἀπόλαψιν ποὺ μᾶς ἔδωκε καὶ εὐχόμαστε νὰ μὴ μείνει χωρὶς μιμητὲς ἢ καλὴ αὐτὴ ἀρχή.

ΕΝΑΣ ΑΚΡΟΑΤΗΣ

ΒΟΙΩΤΙΑ

...More and more to the eye, and less and less to the ear...

OSCAR WILDE

Ἀπ' τὰ βουνὰ τῆς Λιάκουρας μᾶς δέχτηκαν οἱ κάμποι.

Τὸ ξερὸ ἀγέρι ἐχάθηκε. Μιὰ μπόχα ἐδῶ μᾶς πνίγει.

Πλήθια στολί'ια γύρου μας καὶ χάδια. Μὰ δὲ λάμπει τοῖς γύρου μας ὁ ἀγέρας πιά. Τ' ἀτλά τ' ἀδρά ἔχουν φύγη.

Τὸ Μαυρονέρι ἀπλόχερα τοὺς κάμπους δυναμώνει.

Ἐξέχει τὰ ποτάμια του διαβαίνουν. Κ' οἱ μύλοι πλένε στὰ πράσινα νερά. Γύρου τοὺς περιζώνει λαὸς βαθραλῶνε. — Τὴν περνοῦν ὅλο τραγοῦδι οἱ φίλοι! —

Μὰ καὶ χιλιάδες χαίρουνται στὶς ὄχτες οἱ χελῶνες.

Τοῦ, ἔρωτες τοὺς πλέκουνε καὶ κάνουνε τοὺς γάμους

Τάχα μεθαίτε τὸ νερὸ ἢ αὐτὰς μεθάνε μόνες· μετὰ τὰ κρασάτα λούλουδα, ποὺ ὑψώνονται στοὺς ἄμμους;

Ἀδιάντροπα καὶ σπάταλα στὶς ἄκρες τοῦ νεροῦ ξαπλώνονται στὸ Βοιωτικὸν ἀγέρι καὶ γελάνε βούρλα καὶ χόρτα τοῦ νεροῦ παχειά. Κι ἀπὸ παντοῦ πληθὺς γιομάτα χρώματα τὰ ζωῦφια ξετειάνε.

Μέσα στὰ χρυσοκίτρινα καὶ τὰ κρασάτα ἀνθάκια — χελῶνες καὶ καὶ βαθρακοὶ βγαίνουνε λασπομένοι — πάνου ἀπὸ τ' ἄρτονα νερά, ποὺ γύρου τοὺς μπαμπάκια φυτρώνουν, νά, κ' οἱ κλώστηδες μετὰ σκουρομπλεῖ βαμμένοι —

— Ἀπλὴ καὶ δολόξερη Ἀττικὴ, ποὺ λάμπουνε στὰ πλάτια τ' ἀρμονικά σου τὰ βουνά, τ' ἀνά, τὰ γυμνωμένα, τέτοια ὄργια βακχικά ποτὲς τὰ γαλανὰ σου μάτια δὲν τὰ εἶδανε τί ἀδιάντροπα ποὺ θάτανε γιὰ σένα!

ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ